

Magdalena Micińska-Bojarek¹

Dostęp do informacji o środowisku w Federacji Rosyjskiej – rys porównawczy

Streszczenie: Rozpad Związku Radzieckiego zapoczątkował przemiany mające na celu demokratyzację ustroju, szerszy udział społeczeństwa w życiu politycznym i jawność informacji publicznej. W tym przełomowym okresie Rosja przechodziła przez głęboki kryzys ekonomiczny i społeczny, na który nałożył się również katastrofalny stan środowiska. Po przemianach ustrojowych niezbędnym stało się większe zaangażowanie władzy w kwestie ochrony środowiska i ekologii.

Skuteczna ochrona środowiska nie jest możliwa bez dostępu do informacji o środowisku i szerokiego udziału społeczeństwa. Celem tego artykułu jest charakterystyka podstaw prawno - ustrojowych dotyczących dostępu do informacji w ochronie środowiska w FR. Metodą analizy dogmatycznej zostaną przedstawione najważniejsze regulacje w tym zakresie zawarte w Konstytucji FR i ustawach federalnych. W podsumowaniu artykułu znajdują się uwagi komparatystyczne dotyczące kształtu przedmiotowej regulacji w świetle Konwencji z Aarhus i prawa polskiego.

Słowa kluczowe: ZSRR, Federacja Rosyjska, Rosja, ochrona środowiska, informacja o środowisku, informacja publiczna, prawo człowieka do środowiska, Konstytucja FR, konwencja z Aarhus.

Access to information on the environment in the Russian Federation - comparative study

Summary: The breakup of the Soviet Union initiated the changes of the democratization system, broader public participation in political life, and openness of public information. In this breakthrough period, Russia was going through a deep economic and social crisis that also affected the environment in a catastrophic way. After the political changes, it became necessary to become more involved in environmental and ecological issues.

The effective environmental protection is not possible without access to environmental information and broad public participation. The purpose of this article is to characterize the legal and political bases of access to information in the protection of the environment in the FR. Using the method of dogmatic analysis there will be presented the most important regulations in this regard contained in the FR Constitution and Federal Laws. The summary of

¹ Dr Magdalena Micińska-Bojarek – Instytut Prawa, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy.

the article contains comparative remarks on the shape of the subject matter in the light of the Aarhus Convention and the Polish law.

Key words: USSR, Russian Federation, Russia, environmental protection, information on the environment, public information, human right to the environment, FR Constitution, Aarhus Convention.

1. Wstęp

Celem tego artykułu jest charakterystyka podstaw prawno - ustrojowych dotyczących dostępu do informacji w ochronie środowiska w FR. Metodą analizy dogmatycznej zostaną przedstawione najważniejsze regulacje w tym zakresie zawarte w Konstytucji FR i ustawach federalnych. W podsumowaniu artykułu znajdują się uwagi komparatystyczne dotyczące kształtu przedmiotowej regulacji w świetle Konwencji z Aarhus i prawa polskiego.

Rozpad Związku Radzieckiego zapoczątkował przemiany prawno –instytucjonalne mające na celu demokratyzację ustroju, szerszy udział społeczeństwa w życiu politycznym i jawność informacji publicznej. W tym przełomowym okresie Rosja przechodziła przez głęboki kryzys ekonomiczny i społeczny, na który nałożył się również katastrofalny stan środowiska. Oparta na planach 5 letnich pośpieszna industrializacja ZSRR, realizacja wielkich projektów inżynieryjno – budowlanych i militarnych doprowadziły do nieodwracalnych zmian w otoczeniu przyrodniczym². W okresie trwania Związku Radzieckiego informacje o stanie środowiska były objęte tajemnicą państwową. Społeczeństwo nie było informowane ani o istniejących zagrożeniach dla życia i zdrowia wynikających z eksploatacji instalacji ani o występowaniu i skutkach poważnych awarii technicznych.

Po przemianach ustrojowych stało się niezbędnym większe zaangażowanie władzy w kwestie ochrony środowiska i ekologii³. Nowe podejście uwidoczniło się w Konstytucji FR z 1993 roku⁴. Art. 42 KFR stanowi, że każdy ma prawo do życia w sprzyjającym środowisku naturalnym, do wiarygodnej informacji o jego stanie oraz do wynagrodzenia szkody wyrządzonej jego zdrowiu lub mieniu przez naruszenie prawa ekologicznego. Przepis ten konstruuje ogólną kategorię praw ekologicznych, stanowiących nową generację praw człowieka, w której mieszczą się prawa szczególne:

- prawo do życia w sprzyjającym środowisku naturalnym,
- prawo do wiarygodnej informacji o stanie środowiska,
- prawo do naprawienia szkody wyrządzonej na zdrowiu lub mieniu poprzez naruszenie prawa ekologicznego.

² M. Micińska-Bojarek, *Problemy ekologiczne w Federacji Rosyjskiej*, „Aura” 2015, nr 12.

³ M. Micińska-Bojarek, *Prawnoustrojowe podstawy ochrony zasobów naturalnych Federacji Rosyjskiej*, [w:] J. Diec, A. Jach (red.), *Fenomen Rosji. Pamięć przeszłości i perspektywy rozwoju. Kontekst polityczny i gospodarczy*, Kraków 2014.

⁴ Konstytucja Federacji Rosyjskiej z 1993 przyjęta w ogólnonarodowym referendum w dniu 12 grudnia 1993, tłumaczenie A. Kubik, wstęp A. Bosiacki, Warszawa 2000. Dostępna w Internecie <http://constitution.kremlin.ru/>

Konstytucja FR zawiera zatem nowoczesne rozwiązania w zakresie ochrony zasobów stwarzając tym samym aksjologiczne podstawy państwa ekologicznego, pełniącego nie tylko funkcje ochronne ale także prewencyjne⁵.

Na szczęblu ustawodawstwa federalnego Rosja przyjęła szereg regulacji mających na celu podniesienie jakości komponentów środowiska. Wprowadzono nowe instytucje takie jak: ocena oddziaływania na środowisko, ekspertyza ekologiczna, najlepsze dostępne techniki, zaostrzono normy techniczne i emisyjne (*normatywy i triebowania*). Ponadto Rosja podjęła się niebywale trudnego wyzwania rekultywacji i rewitalizacji obszarów skrajnie zdegradowanych określanych jako „zony klęski ekologicznej”⁶.

Skuteczna ochrona środowiska nie jest jednak możliwa bez podnoszenia kultury ekologicznej, dostępu do informacji o środowisku oraz szerokiego zaangażowania społeczeństwa. Rosja wzorem rozwiązań zachodnich, zaczęła stopniowo wprowadzać instrumenty prawne służące edukacji ekologicznej, dostępu do informacji i zapewnieniu udziału publicznego w ochronie środowiska. Będąc stroną ponad 70 umów i porozumień multi- i bilateralnych dotyczących przedmiotowej dziedziny nie zdecydowała się jednak na ratyfikację umów międzynarodowych odnoszących się do procedur informacyjnych i partycypacyjnych a mianowicie: Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r.⁷ oraz Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r.⁸ Obowiązujące w Rosji prawo różni się zatem znacząco się od standardów europejskich⁹.

2. Pojęcie informacji o środowisku. Aspekty prawno – materialne

Konstytucja Federacji Rosyjskiej (KFR) zapewnia każdemu prawo do swobodnego poszukiwania, uzyskiwania, przekazywania, tworzenia i rozpowszechniania informacji w dowolny, zgodny z prawem sposób (art.29) ponadto każdy ma prawo do wiarygodnej informacji o stanie środowiska naturalnego (art. 42). Poza tym art. 24 ust 2 KRF stanowi, że organy władzy państwowej i organy samorządu terytorialnego oraz ich funkcjonariusze obowiązani są zapewnić każdemu możliwość zapoznania się z dokumentami i materiałami bezpośrednio dotyczącymi jego praw i wolności, jeśli ustawa nie stanowi inaczej. Osoby urzędowe, które zataiły fakty i okoliczności stwarzające zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego ponoszą odpowiedzialność na

⁵ B. Rakoczy, *Problematyka ochrony środowiska w konstytucji Federacji Rosyjskiej*, „Prawo i Środowisko” 2004, nr 3, s.101.

⁶ M. Micińska-Bojarek, *Status prawny obszarów klęski ekologicznej w Federacji Rosyjskiej*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Sapientiae servientes*. Księga jubileuszowa profesor Krystyny Kwaśniewskiej, Bydgoszcz 2015.

⁷ Dz. U. 1999 Nr 96 poz. 1110.

⁸ Dz. U. 2003 Nr 78 poz. 706.

⁹ M. Micińska-Bojarek, *Federacja Rosyjska jako strona umów międzynarodowych w dziedzinie ochrony środowiska*, „Prawo i Środowisko” 2015 nr 4, s.131.

zasadach określonych w ustawie federalnej (41 ust. 3 KFR).

W systemie prawnym FR nie znajdziemy jednak definicji pojęcia informacji o środowisku (informacji ekologicznej). Doktryna starając się wypełnić tę lukę następująco definiuje pojęcie „wiarygodnej informacji o środowisku”. Jest to „informacja nie zniekształcona (umyślnie lub przez zaniedbanie) mająca znaczenie ekologiczne, którą dysponują lub winny dysponować uprawnieni organy właściwe w zakresie korzystania ze środowiska i jego ochrony¹⁰. Doktryna określiła również treść informacji ekologicznej, stanowią ją dane między innymi o:

- stanie ziemi, gleby, podglebia (*niedra*), wody, powietrza atmosferycznego, flory, fauny, kompleksów obszarów przyrodniczych,
- zagrożeniach ekologicznych i ryzyku dla zdrowia i życia ludzi,
- chemicznych, fizycznych, i biologicznych oddziaływaniach na stan środowiska i ich źródłach,
- działalności oddziałującej lub mogącej negatywnie oddziaływać na obiekty przyrodnicze i człowieka,
- prawnych, administracyjnych i innych środkach mających na celu ochronę środowiska,
- działalności organów państwowych, osób prawnych, i obywateli podejmowanej w sferze dysponowania zasobami naturalnymi, korzystania ze środowiska i jego ochrony, zapewnienia przestrzegania i ochrony praw ekologicznych i zgodnych z prawem interesów osób fizycznych i prawnych, jeśli konieczność takiej działalności jest przewidziana prawodawstwem FR¹¹.

Prawo do informacji o środowisku w ujęciu materialnym zostało zawarte w wielu ustawach federalnych¹². Art. 11 ustawy z dnia 10 stycznia 2002r. – o ochronie środowiska (u.o.ś)¹³, stanowiącej quasi –kodeks ochrony środowiska stanowi, że każdemu przysługuje prawo do wiarygodnej informacji o stanie otaczającego środowiska. Obywatele mogą kierować wnioski do organów władzy państwowej FR, regionów FR samorządu terytorialnego, innych organizacji i zobowiązanych podmiotów o dostęp do aktualnej, pełnej, i wiarygodnej informacji o stanie i ochronie otaczającego środowiska, w miejscu swojego zamieszkania. Natomiast organizacje społeczne mają prawo zwracać się do organów władzy państwowej FR, władzy regionów FR samorządu terytorialnego, innych organizacji i zobowiązanych podmiotów o dostęp do aktualnej, pełnej i wiarygodnej informacji o stanie środowiska, o środkach jego ochrony, o okolicznościach i faktach gospodarczej i innej działalności stwarzających zagrożenie dla środowiska, życia, zdrowia i majątku obywateli (art. 12. u.o.ś.).

Prawo do informacji znajdziemy również ustawie z dnia 21 grudnia 1994 roku o ochronie ludności i terytorium w sytuacjach nadzwyczajnych naturalnego i technicznego charakteru¹⁴. W myśl art. 6 tej ustawy na informację o sprawach

¹⁰ А.Г. Нещетаев. *Экологическое право Учебно-практическое пособие*, Москва 2006. <http://lib.sale/pravo-ekologicheskoe/ekologicheskoe-pravouchebno-prakticheskoe.html>

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

¹³ Федеральный закон от 10.01.2002 N 7-ФЗ – Об охране окружающей среды http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34823/

¹⁴ Федеральный закон от 21.12.1994, N 68-ФЗ (в ред. от 28.10.2002 г.) – О защите населения от

ochrony ludności i terytorium w sytuacjach nadzwyczajnych składają się dane o prognozowanych i występujących sytuacjach nadzwyczajnych i ich skutkach, informacje o bezpieczeństwie radiacyjnym, chemicznym, bio – medycznym, o zagrożeniu eksplozją i pożarem, bezpieczeństwie ekologicznym występującym na poszczególnych terytoriach. Powyższa informacja a także informacja o działaniach organów władzy FR w sytuacjach nadzwyczajnych jest jawna i publicznie dostępna, chyba że co innego wynika z ustawy FR. Organy władzy publicznej są obowiązane skutecznie i wiarygodnie informować ludność środkami masowego przekazu i innymi kanałami o stanie ochrony ludności i terytorium przed występowaniem sytuacji nadzwyczajnych i podjętych środkach zapewnienia ich bezpieczeństwa, prognozowanych i wynikłych sytuacjach nadzwyczajnych, metodach i sposobach ochrony ludności. Zatajenie a także przedstawienie nieaktualnej lub fałszywej informacji w zakresie ochrony ludności w sytuacjach nadzwyczajnych pociąga za sobą odpowiedzialność organów władzy publicznej¹⁵.

Jawność i dostępność informacji o środowisku wynika również z ustawy z dnia 19 lipca 1998 r. – o służbie hydrometeorologicznej¹⁶. Stosownie do art. 14 tej ustawy informacja o stanie środowiska naturalnego, jego zanieczyszczeniu a także bazy danych hydro - meteorologicznych są jawne i ogólnodostępne z wyłączeniem informacji objętych klauzulą ograniczonego dostępu.

Ponadto ustawa powołuje do życia jednolity państwowy zasób danych o stanie środowiska naturalnego i jego zanieczyszczeniach. Organy służby hydrometeorologicznej FR (*Rosgidromet*)¹⁷ zobowiązane są do pozyskiwania danych od zobowiązanych podmiotów, a następnie do gromadzenia, ewidencji, przetwarzania, przechowywania informacji dokumentacyjnej o stanie środowiska naturalnego i jego zanieczyszczeń celem udostępniania jej gałęziom ekonomicznym FR, Siłom Zbrojnym FR oraz ludności. Budowę i strukturę zasobu, tryb wprowadzania, ewidencjonowania, przechowywania i wykorzystywania danych określa Rozporządzenie Rządu FR¹⁸. Oprócz tego ustawa o służbie hydrometeorologicznej nakłada na Rząd FR obowiązek opracowywania i publikowania corocznych sprawozdań – o stanie ochrony ludności przez sytuacjami nadzwyczajnymi naturalnego i technicznego charakteru¹⁹ oraz –o stanie środowiska²⁰.

чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5295/

¹⁵ Zob. szerzej M. Micińska - Bojarek, *Stan wyjątkowy i reżim sytuacji nadzwyczajnych w Federacji Rosyjskiej – kontekst ochrony środowiska*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2.

¹⁶ Федеральный закон от 19.07.1998, N113-ФЗ (в ред. от 25.06.2002 г.) – О гидrometeorологической службе, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19456/

¹⁷ *Rosgidromet*, <http://www.meteorf.ru/>

¹⁸ Постановление Правительства РФ от 21.12.1999, N 1410 (ред. от 06.06.2013) – О создании и ведении Единого государственного фонда данных о состоянии окружающей среды, ее загрязнении, pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102063549...1

¹⁹ Постановление Правительства РФ от 29.04.1995, N 444 – О подготовке ежегодного государственного доклада „О состоянии защиты населения от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера” pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc...1...

²⁰ Постановление Правительства РФ от 24.01.1993, N 53 утвердившее порядок разработки и распространения ежегодного государственного доклада о состоянии окружающей природной среды

Na uwagę zasługuje również ustawa z dnia 21 lipca 1993 roku – o tajemnicy państwowej²¹. Zawiera ona szczegółowy wykaz informacji, które nie mogą być utajnione (art.7). Wśród nich znajdują się dane o nadzwyczajnych zdarzeniach, stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia obywateli, i ich skutkach, kłękach żywiolowych jak również ich prognozach i skutkach, stanie ekologii, ochronie zdrowia, bezpieczeństwie sanitarnym itp. Przewiduje się odpowiedzialność karną, administracyjną i dyscyplinarną wobec osób odpowiedzialnych za utajnienie danych, ponoszoną w zależności od „materiałnej i moralnej szkody przyczynionej państwu, obywatelom i społeczeństwu”. Decyzja o utajnieniu danych podlega zaskarżeniu.

Prawo dostępu do informacji o środowisku w ujęciu materialnym znajdujemy również w wielu innych aktach federalnych, w tym między innymi w ustawie – o bezpieczeństwie sanitarno-epidemiologicznym ludności (art.8)²², |– o podstawach prawnych ochrony zdrowia obywateli FR (art. 19)²³ oraz kodeksie budowlanym FR (art. 18)²⁴.

3. Procedura dostępu do informacji o środowisku

Zdecydowanie słabiej wypada formalny aspekt dostępu do informacji, ponieważ kompleksowa u.o.ś. nie zawiera żadnych przepisów proceduralnych w tym zakresie. W związku z brakiem unormowań szczególnych, procesowe prawo dostępu do informacji realizuje się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lutego 1995r. o informacji, informatyzacji i ochronie informacji (u.o.i.)²⁵. Stosownie do jej art. 2 tiret pierwsze informacja to „wiadomości o osobach, przedmiotach faktach, wydarzeniach zjawiskach i procesach niezależnie od ich formy przedstawienia” jednakże art 14 ust. 1 u.o.i. stanowi iż: „obywatele i organizacje mają prawo dostępu do informacji – dokumentów”. Brzmienie ostatniego przepisu wskazuje, że w Rosji publicznie udostępniania się tylko te informacje, które mają formalny status dokumentu a zatem posiadają szczególną formę pisemną (art. 5 u.o.ś).

Na organy władzy publicznej odpowiedzialne za tworzenie i wykorzystywanie zasobów informacyjnych ustawa nakłada obowiązek tworzenia ogólnie dostępnych zasobów informacyjnych dotyczących zagadnień związanych z działalnością tych organów i podległych im organizacji, zapewnienia użytkownikom powszechnej obsługi informacyjnej odnośnie problematyki praw, wolności i obowiązków obywateli ich bezpieczeństwa oraz w innych kwestiach będących przedmiotem zaintereso-

²¹ Закон РФ от 21.07.1993 N 5485-1 (ред. от 08.03.2015) – О государственной тайне,

²² www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2481/

²³ Федеральный закон от 30.03.1999, N 52-ФЗ – О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22481/

²⁴ Федеральный закон - от 21.11.2011, N 323-ФЗ – Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_121895/

²⁵ Градостроительный кодекс Российской Федерации от 29.12.2004 N 190-ФЗ (ред. от 03.07.2016) http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_51040/

²⁵ Федеральный закон от 20.02.1995, N 24-ФЗ – Об информации, информатизации и защите информации, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_61798/ tekst polski: W. Stańkiewicz (red.), *Rosyjskie prawo konstytucyjne. Ustrojowe akty prawne, Tom 2. Polityczna organizacja społeczeństwa*, Warszawa 2005, s. 223 in.

wania opinii publicznej (art. 13 ust.1 u.o.i.).

Odnosnie procedury udostępniania informacji na wniosek ustawa zobowiązuje organy władzy do „zapewnienia użytkownikom informacji (tj. obywatelom, organizacjom in.) warunków do bieżącego i pełnego dostępu do dokumentów, zgodnie ze swoimi statutowymi i regulaminowymi obowiązkami (art. 12 ust. 3 i 4 u.o.i.)”. Z brzmienia tego artykułu wynika, że procedura dostępu do informacji publicznej, w tym informacji o środowisku, unormowana jest nie w ustawie ale w aktach prawa wewnętrznego regulujących funkcjonowanie poszczególnych organów władzy publicznej (statutach, regulaminach).

Obywatele korzystający z prawa do informacji są zwolnieni od wykazania interesu prawnego celem uzyskania informacji. Wyjątek stanowią dokumenty objęte klauzulą ograniczonego dostępu tj. mieszczące się w kategoriach tajemnicy państwowej i informacji poufnej (art.12 ust.1 u.o.i.). Przy czym w art. 10 ust.2 tiret 3 u.o.i. dookreśla, że tą klauzulą nie można objąć informacji o „stanach nadzwyczajnych, informacji ekologicznych, meteorologicznych, demograficznych sanitarno – epidemiologicznych oraz innych informacji niezbędnych dla zapewnienia bezpiecznego funkcjonowania miejscowości, obiektów produkcyjnych, bezpieczeństwa ogółu obywateli i ludności”.

Ustawa wprowadza zasadę bezpłatności dostępu do informacji – dokumentów. Odmowa udostępnienia zasobów informacyjnych może być zaskarżona do sądu (art. 13 ust.2 u.o.i.). Osoby, którym odmówiono dostępu do informacji oraz osoby które pozyskały informację nieaktualną lub fałszywą mają prawo do wyrównania poniesionych strat.

Pewne przepisy proceduralne zawiera także art.17 wspomianej wyżej ustawy o służbie hydrometeorologicznej. W oparciu o ten przepis wyróżnić możemy dwa rodzaje informacji: ogólnodostępną i wyspecjalizowaną. Informacja o charakterze ogólnodostępnym udostępniana jest użytkownikom (obywatelom i organizacjom) bezpłatnie natomiast informacja wyspecjalizowana – na zasadach określonych w umowie. Informację ogólnodostępną udostępnia się w formie pisemnej, także w formie tabel i wykresów za pomocą poczty elektronicznej, środków masowego przekazu, i trybie regularnych sprawozdań oraz na wniosek użytkowników. Natomiast informację wyspecjalizowaną udostępnia się w formie określonej umową. Tryb udostępniania informacji o stanie środowiska, jego zanieczyszczeniu przez osoby fizyczne i prawne z granicy określają umowy międzynarodowe.

4. Zakończenie

Podsumowując dotychczasowe ustalenia należy z uznaniem podkreślić nadanie prawu człowieka do środowiska najwyższej konstytucyjnej rangi w FR. Prawo do środowiska i będąca jego konsekwencją zasada powszechnego korzystania ze środowiska są zbieżne z tradycyjnym, kolektywno-centralistycznym paradygmatem rozwojowym Rosji²⁶. Jak wiadomo, tego elementarnego prawa nie zawiera Konstytucja

²⁶ M. Micińska-Bojarek, *Geopolityczno prawne uwarunkowania gospodarki zasobami naturalnymi Federacji*

tucja RP, co w przyszłości może nieść poważne konsekwencje związane z próbami prywatyzacji strategicznych zasobów naturalnych kraju i ograniczenia powszechnego korzystania ze środowiska.

Dostęp do informacji o środowisku tak w Rosji jak i w Polsce został ujęty w przepisach konstytucji. Jednakże na poziomie regulacji ustawowej znajdujemy istotne różnice w ukształtowaniu przedmiotowej regulacji. Po pierwsze, zwraca uwagę brak legalnej definicji informacji o środowisku. Ponadto zwraca uwagę ograniczenie dostępu do informacji obywatelom poprzez *locus standi* (miejsce zamieszkania) przy czym ustawa nie udziela odpowiedzi jak należy rozumieć ten wymóg wąsko (miasto, wieś, ewentualnie rejon) czy też szeroko (zamieszkanie w danym podmiocie federacji: republika, obwód, kraj, okręg).

Ponadto, o ile materialne prawo dostępu do informacji zagwarantowane zostało w szeregu rosyjskich ustaw to na poziomie formalnym brakuje określonej ustawowo procedury. Konwencja z Aarhus wymaga aby udostępnianie informacji na żądanie obywateli odbywało się w ramach „ustawodawstwa krajowego”. Polska ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, szczegółowo normuje te kwestie²⁷. Natomiast w Rosji tryb i terminy udostępniania informacji na wniosek określają akty prawa wewnętrznego (regulaminy, statuty) odnoszące się do funkcjonowania poszczególnych organów administracji zobowiązanych do udostępniania informacji. Ponadto udostępniania się tylko informacje mające formalny status dokumentu posiadającego szczególną formę pisemną, zawęży to znacząco zakres przedmiotowy wyłączając z udostępniania informacje w innej niż pisemna formie. Takie ujęcie jest sprzeczne z Konwencją z Aarhus, według której informacja dotycząca środowiska oznacza „każdą informację w pisemnej, wizualnej, słownej, elektronicznej lub jakiegokolwiek innej materialnej formie”. Powyższe unormowania wskazują, że przemiany ustrojowe nie wpłynęły zasadniczo na utrwaloną w rosyjskim systemie prawnym instytucję sekretu urzędowego oraz rozszerzoną dyskrecjonalność i arbitralność działania organów władzy wykonawczej.

Należy jednak z uznaniem podkreślić, że rosyjska ustawa z dnia 20 lutego 1995r. o informacji, informatyzacji i ochronie informacji zapewnia zasadę bezpłatności oraz prawo odwołania się do sądu w przypadku odmowy udostępnienia informacji, czy bezzasadnego utajnienia informacji. Przewiduje się odpowiedzialność pracowników administracji za udzielenie nieaktualnej lub fałszywej informacji. Nie wymaga się od wnioskodawcy wykazania interesu prawnego. Rozwiązania te są zatem zbieżne ze standardem europejskim i polską regulacją w tym zakresie.

Ustawa o służbie hydrometeorologicznej nakłada na *Rogidromet* obowiązek prowadzenia publicznie dostępnego zasobu informacyjnego, a na Rząd FR obowiązek publikowania corocznych sprawozdań o stanie środowiska i jego ochrony oraz o sytuacjach nadzwyczajnych. Odpowiada to w pewnym zakresie europejskiemu standardowi czynnego udostępniania informacji polegającemu na gromadzeniu

Rosyjskiej, [w:] B. Rakoczy, M. Szalewska, K. Karpus (red.), Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska. Korzystanie z zasobów, Toruń 2014.

²⁷ Tekst jednolity Dz. U. 2016 Nr 0 poz. 353.

i przetwarzaniu przez organ administracji danych w celu udostępniania ich społeczeństwu oraz na ich aktywnym rozpowszechnianiu (poprzez komunikaty, wydawanie publikacji, umieszczanie na stronach internetowych).

Spośród państw należących do WNP tylko Rosja i Uzbekistan nie przystąpiły do Konwencji z Aarhus. Dnia 30 kwietnia 2012r. Prezydent FR zatwierdził Podstawy polityki państwowej w dziedzinie rozwoju ekologicznego do 2030r²⁸. W dokumencie tym zaplanowano przystąpienie do konwencji na rok 2013. Jednakże, z niejasnych przyczyn, długo oczekiwane przez rosyjskie środowiska pro –ekologiczne podpisanie i ratyfikacja konwencji – nie nastąpiły.

Dodatkowo, w ostatnich latach nastąpiło zaostrzenie kursu wewnętrznego względem tzw. III sektora poprzez wprowadzenie ustaw o organizacjach wypełniających funkcję agenta zagranicznego i organizacjach niepożądanych na terytorium FR²⁹. Obawa przed scenariuszem kolorowej rewolucji i napięcie w polityce zagranicznej powodują brak zainteresowania Rosji rozbudowywaniem uprawnień przysługującym obywatelom i organizacjom społecznym. Nic zatem nie wskazuje na to, by w najbliższym czasie móc spodziewać się poprawy warunków dostępu do informacji o środowisku w FR.

Bibliografia

- Głowacki A., *Organizacje ekologiczne*, [w:] A. Głowacki, A. Stępień–Kuczyńska (red.), Rosja Putina, Łódź 2004.
- <http://lib.sale/pravo-ekologicheskoe/ekologicheskoe-pravouchebno-prakticheskoe.html>
- *Konstytucja Federacji Rosyjskiej z 1993 przyjęta w ogólnonarodowym referendum w dniu 12 grudnia 1993*, tłumaczenie A. Kubik, wstęp A. Bosiacki, Warszawa 2000.
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. 2003 Nr 78 poz. 706).
- Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. 1999 Nr 96 poz. 1110).
- Micińska-Bojarek M., *Federacja Rosyjska jako strona umów międzynarodowych w dziedzinie ochrony środowiska*, „Prawo i Środowisko” 2015 nr 4.
- Micińska-Bojarek M., *Geopolityczno prawne uwarunkowania gospodarki zasobami naturalnymi Federacji Rosyjskiej*, [w:] Rakoczy B., Szalewskiej M.,

²⁸ Основы государственной политики в области экологического развития Российской Федерации на период до 2030 года, <http://kremlin.ru/events/president/news/15177>

²⁹ Федеральный закон Российской Федерации от 20.07.2012, N 121-ФЗ – О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части регулирования деятельности некоммерческих организаций, выполняющих функции иностранного агента http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_132900/ Федеральный закон от 23.05. 2015, N 129-ФЗ – О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_179979/

- Karpus K. (red.), *Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska. Korzystanie z zasobów*, Toruń 2014.
- Micińska-Bojarek M., *Prawnoustrojowe podstawy ochrony zasobów naturalnych Federacji Rosyjskiej*, [w:] Dieca J., Jach A. (red.), *Fenomen Rosji. Pamięć przeszłości i perspektywy rozwoju. Kontekst polityczny i gospodarczy*, Kraków 2014.
 - Micińska-Bojarek M., *Problemy ekologiczne w Federacji Rosyjskiej*, „Aura” 2015, nr 12.
 - Micińska-Bojarek M., *Stan wyjątkowy i reżim sytuacji nadzwyczajnych w Federacji Rosyjskiej – kontekst ochrony środowiska*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 2.
 - Micińska-Bojarek M., *Status prawny obszarów kłęski ekologicznej w Federacji Rosyjskiej*, [w:] Zgoliński I. (red.), *Sapientiae servientes. Księga jubileuszowa profesora Krystyny Kwaśniewskiej*, Bydgoszcz 2015.
 - Rakoczy B., *Problematyka ochrony środowiska w Konstytucji Federacji Rosyjskiej*, „Prawo i Środowisko” 2004 nr 3.
 - Staśkiewicz W. (red.), *Rosyjskie prawo konstytucyjne. Ustrojowe akty prawne, Tom 2. Polityczna organizacja społeczeństwa*, Warszawa 2005.
 - Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.jedn. Dz. U. 2016 Nr 0 poz. 353).
 - www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2481/
 - Градостроительный кодекс Российской Федерации от 29.12.2004 N 190-ФЗ (ред. от 03.07.2016) http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_51040/
 - Закон РФ от 21.07.1993, N 5485-1 (ред. от 08.03.2015) – О государственной тайне,
 - Кузьмина С.А., Лубенникова С.А., Попова Л.А., *История экологического образования в России* <http://ext.spb.ru/skype/5892-2014-09-05-13-39-50.html?hitcount=0>
 - Нецветаев А.Г., *Экологическое право Учебно-практическое пособие*, Москва 2006.
 - Постановление Правительства РФ от 21.12.1999, N 1410 (ред. от 06.06.2013) – О создании и ведении Единого государственного фонда данных о состоянии окружающей среды, ее загрязнении, pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102063549
 - Постановление Правительства РФ от 24.01.1993, N 53 утвердившее порядок разработки и распространения ежегодного государственного доклада о состоянии окружающей природной среды.
 - Постановление Правительства РФ от 29.04.1995, N 444 – О подготовке ежегодного государственного доклада „О состоянии защиты населения от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера” pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc...1...
 - Федеральный закон от 10.01.2002 N 7-ФЗ Об охране окружающей среды

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34823/

- Федеральный закон от 19.07.1998, N113-ФЗ (в ред. от 25.06.2002 г.) – О гидрометеорологической службе, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19456/
- Федеральный закон от 20.02.1995, N 24-ФЗ – Об информации, информатизации и защите информации, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_61798/
- Федеральный закон от 21.11.2011, N 323-ФЗ – Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_121895/
- Федеральный закон от 21.12.1994, N 68-ФЗ (в ред. от 28.10.2002 г.) – О защите населения от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5295/
- Федеральный закон от 23.05. 2015 N 129-ФЗ – О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_179979/
- Федеральный закон от 30.03.1999, N 52-ФЗ – О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22481/
- Федеральный закон Российской Федерации от 20.07 2012, N 121-ФЗ – О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части регулирования деятельности некоммерческих организаций, выполняющих функции иностранного агента http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_132900/